

МОЈ СРПСКИ ЈЕЗИК: МОТИВАЦИЈА, ИДЕНТИТЕТ И КОНТИНУИТЕТ

Мср Виолета Влајковић Бојић, ЗУОВ

Август, 2026.

Циљ

Унапређивање компетенција наставника за стварање подстицајног окружења за учење и употребу српског језика, које уважава различите језичке, породичне и културне контексте ученика, подстиче њихову мотивацију и осећај припадности, развија партнерство са родитељима и доприноси континуитету учења и употребе српског језика.

Исходи

По завршетку теме учесници ће бити у стању да:

- ✓ Препознају кључне факторе који утичу на мотивацију наставника, ученика и родитеља у настави;
- ✓ Примене партнерски приступ у комуникацији и сарадњи са родитељима;
- ✓ Планирају начине повезивања наставе, породичног окружења и различитих прилика за употребу српског језика ради подршке континуитету учења и коришћења језика;
- ✓ Препознају улогу наставе српског језика у развијању и јачању осећаја припадности према сопственом језичком и културном наслеђу.

**СМИСЛЕНА НАСТАВА → МОТИВАЦИЈА → РЕДОВНО УЧЕШЋЕ И УПОТРЕБА
ЈЕЗИКА → КОНТИНУИТЕТ → ЈАЧАЊЕ ЈЕЗИЧКОГ И КУЛТУРНОГ
ИДЕНТИТЕТА → ОЧУВАЊЕ ЈЕЗИКА**

ШТА НАС ПОКРЕЋЕ?

Када помислите на свој рад у настави на српском језику у иностранству – шта је то што вас мотивише и даје вам осећај да то што радите има вредност?

ШТА ОВУ НАСТАВУ ЧИНИ ПОСЕБНОМ?

Карактеристика	Шта то значи за наставника и наставу?
Настава се одвија ван матице.	
Ученици се редовно школују у другом систему.	
Похађање наставе зависи од избора породице и ученика.	
Ученици имају веома различито знање српског језика.	
Живе са два или више језика.	
Контакт са српским језиком ван наставе је различит.	
Настава има изразиту идентитетску димензију.	
Настава се остварује у мултикултурном контексту.	

Шта ову наставу чини посебном?

Полазна околност / Карактеристика	Шта то значи за наставника и наставу?
Настава се одвија ван матице.	Српски језик није доминантан језик окружења.
Ученици се редовно школују у другом систему.	Ова настава долази уз већ постојеће школске обавезе.
Похађање наставе зависи од избора породице и ученика.	Мотивација ученика и подршка породице кључне су за редовно похађање и континуитет наставе.
Ученици имају веома различито знање српског језика.	Задаци и начини рада се морају прилагођавати језичким потребама ученика.
Живе са два или више језика.	Језички системи су у сталном контакту, што може довести до интерференције, али и олакшати учење ослањањем на већ развијене језичке компетенције
Контакт са српским језиком ван наставе је различит.	Породично окружење одређују колико је дете изложено српском језику
Настава има изразиту идентитетску димензију.	Српски језик повезује ученика са породицом, пореклом, културним наслеђем и заједницом и постаје део његовог личног идентитета.
Настава се остварује у мултикултурном контексту.	Развијање везе са сопственим језиком и културом одвија се уз разумевање и уважавање других језика, култура и идентитета.

А ШТА ПОКРЕЋЕ УЧЕНИКА?

- Шта утиче на то да ученик започне и редовно похађа наставу на српском језику?
- Шта током наставе одржава његово интересовање и подстиче га да активно учествује?
- Шта чини да српски језик за њега добије лични смисао?

Шта ову наставу чини посебном за ученика?

Полазна околност	Импликације за мотивацију ученика
Одлуку о похађању најпре доноси породица.	
Настава је додатна обавеза уз редовно школовање.	
Знање српског језика међу ученицима веома је различито.	
Ученици не користе српски језик ван наставе у истој мери.	
Свакодневни живот ученика везан је пре свега за средину у којој живи.	
Односи и атмосфера на часу утичу на то како ученик доживљава ову наставу.	
Ученик живи окружен с више језика и у више културних контекста.	

Шта ову наставу чини посебном за ученика?

Полазна околност	Импликације за мотивацију ученика
Одлуку о похађању често најпре доноси породица.	Ученик може започети наставу без јасно развијене сопствене мотивације.
Настава је додатна обавеза уз редовно школовање.	Смисао и вредност доласка на наставу значајно утичу на спремност ученика да у њој истраје.
Знање српског језика међу ученицима веома је различито.	Неусклађеност захтева са могућностима ученика може умањити осећај успешности и мотивацију.
Ученици не користе српски језик ван наставе у истој мери.	Мањак прилика за стварну употребу језика може умањити доживљај његове сврхе и значаја.
Свакодневни живот ученика везан је пре свега за средину у којој живи.	Повезаност садржаја са личним искуством и интересовањима повећава доживљај релевантности наставе.
Односи и атмосфера на часу утичу на то како ученик доживљава ову наставу.	Осећај прихваћености, припадања и сигурности доприноси снижавању афективног филтера и већој спремности ученика да говори, учествује и користи српски језик.
Ученик живи окружен с више језика и у више културних контекста.	Српски језик може имати различито место у његовом животу – мотивација зависи и од тога колико га ученик доживљава као језик комуникације, породичне повезаности и припадања.

КАКО ДА САЗНАМО ШТА УЧЕНИКА ЗАИСТА МОТИВИШЕ?

Које питање постављамо да бисмо открили зашто ученик/ученица
жели да учи, говори и користи српски језик?

Мотивација ученика није само питање тога да ли он „жели“ или „не жели“ да учи српски језик. На њу утичу услови у којима учи, прилике да језик користи, осећај успешности и припадања, као и лично место које српски језик има у његовом животу.

А РОДИТЕЉИ?

Полазна околност	Импликације за мотивацију и сарадњу са родитељема
Родитељи најчешће имају најважнију/важну улогу у одлуци да дете започне и настави да похађа наставу.	
Похађање наставе треба уклопити у школске, породичне и друге обавезе детета.	
Родитељи имају различита очекивања од наставе на српском језику.	
Напредовање детета није увек ни очекивано брзо ни подједнако видљиво.	
Српски језик нема исто место у свакој породици.	.
Могућности породице да подржи употребу српског језика код куће су различите	
Мотивација детета за похађање наставе може се мењати.	
Однос и комуникација са наставником обликују начин на који родитељ доживљава наставу.	

А РОДИТЕЉИ?

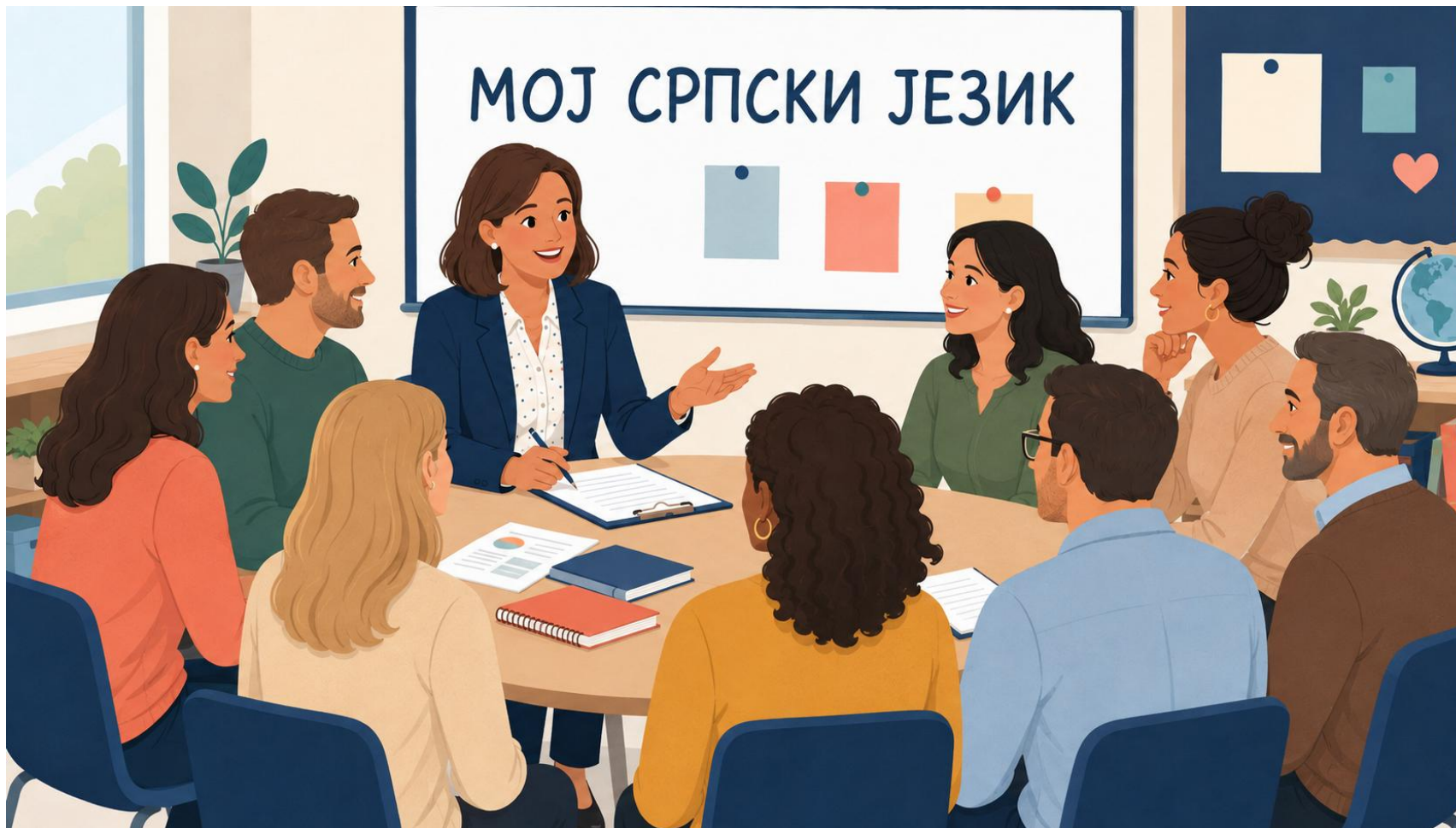
Полазна околност	Импликације за мотивацију и сарадњу са родитељема
Родитељи најчешће имају важну улогу у одлуци да дете започне и настави да похађа наставу.	Његово разумевање смисла и вредности ове наставе значајно утиче на континуитет похађања.
Похађање наставе треба уклопити у школске, породичне и друге обавезе детета.	Мотивација родитеља лакше се одржава када виде да је уложено време вредно труда.
Родитељи имају различита очекивања од наставе на српском језику.	Усклађеност очекивања може повећати, а неусклађеност умањити задовољство и мотивацију родитеља.
Напредовање детета није увек ни очековано брзо ни подједнако видљиво.	Ако родитељ не препознаје напредак детета, може ослабити његов доживљај вредности и сврсисходности наставе.
Српски језик нема исто место у свакој породици.	Мотивација родитеља зависи и од значаја који језик има у породичној комуникацији, односима са широм породицом, култури и осећају припадања.
Могућности породице да подржи употребу српског језика код куће су различите.	Родитељу је лакше да остане укључен када своју улогу доживљава као оствариву и природну, а не као додатну обавезу.
Мотивација детета за похађање наставе може се мењати.	Задовољство, интересовање или отпор детета могу снажно утицати и на мотивацију родитеља да истраје у подршци.
Однос и комуникација са наставником обликују начин на који родитељ доживљава наставу.	Поверење, благовремене информације и осећај партнерства јачају спремност родитеља да подржава дете и континуитет наставе.

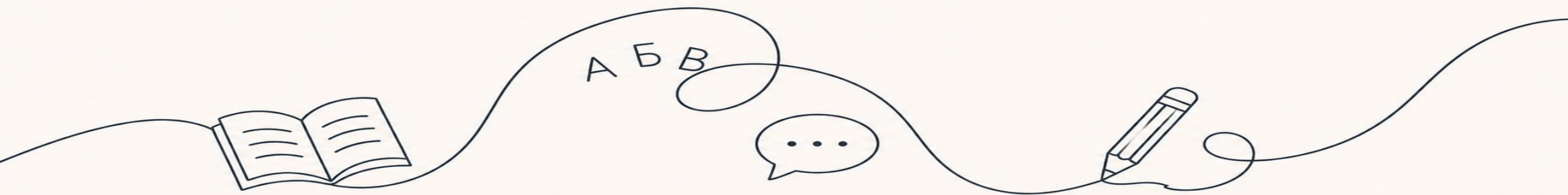
Кључне тачке ослонаца у сарадњи са родитељима

видљивост напретка • појашњавање • укључивање • усаглашавање • ослушкивање

- **Видљивост напретка** – указивање на конкретне промене у знању, употреби језика и самосталности детета;
- **Појашњавање** – упознавање родитеља са циљевима и начином рада и указивање на значај редовности и континуитета у учењу језика.
- **Укључивање** – стварање конкретних прилика за допринос родитеља, од подршке употреби језика у породици до учешћа у различитим организованим активностима.
- **Усаглашавање очекивања** – заједничко сагледавање темпа напредовања конкретног детета и околности које на то утичу.
- **Ослушкивање** – упознавање са очекивањима, могућностима и дилемама родитеља, као и са местом које српски језик има у породичном животу.

Вежба 20 мин.
Родитељски састанак

ОД МОТИВАЦИЈЕ ДО КОНТИНУИТЕТА УЧЕЊА И КОРИШЋЕЊА СРПСКОГ ЈЕЗИКА

Да ли је континуитет = редовно похађање наставе на српском језику?

ВИШЕ НИВОА КОНТИНУИТЕТА АКТИВНЕ ВЕЗЕ СА СРПСКИМ ЈЕЗИКОМ

континуитет похађања → континуитет учења → континуитет употребе језика →
континуитет везе са језиком

ПОЧЕТНА ПРОЦЕНА ЈЕЗИЧКОГ ЗНАЊА УЧЕНИКА КАО ПРВИ ИМПУЛС ЗА ОБЕЗБЕЂИВАЊЕ КОНТИНУИТЕТА

Неколико фонетски чисто изговорених, унапред увежбаних реченица може да створи погрешан утисак о стварном знању ученика

Кратка почетна процена није само „представи се“.

„Како се зовеш? Где живиш? Колико имаш година?“, могу бити аутоматизоване формуле.

Област	Ниво 1 – почетни контакт са језиком	Ниво 2 – основна функционална употреба језика	Ниво 3 – самосталнија функционална употреба језика
Разумевање говора	Уз визуелну подршку: „Покажи књигу.“ „Узми оловку.“ „Седи овде.“	Без визуелне подршке: „Узми плаву оловку и стави је поред књиге.“ 2-3 повезана налога.	Разуме дуже упутство, кратко објашњење или причу и одговара на питања о садржају. („Узми плаву оловку, отвори свеску, напиши своје име у горњем левом углу, а затим стави оловку поред књиге.“)
Говор	Именује познате предмете/особе или одговара једном речју/кратком фразом. Ако не може – не инсистирати.	Одговара на неувежбана питања у 1-3 реченице: „Шта волиш да радиш после школе? Зашто?“	Самостално описује догађај, искуство или слику и повезује више реченица у кохерентну целину.
Језичка интеракција	Реагује на поздрав, избор или једноставно питање; може и невербално: показивањем, избором слике и сл.	Одржава кратак разговор и одговара на додатно питање које није унапред предвидљиво.	Самостално започиње/одржава разговор, поставља питања, тражи појашњење и реагује у новој ситуацији.
Читање	Препознаје ћирилична/латинична слова, своје име, познате речи или кратке натписе.	Чита кратак текст од 3-5 реченица и одговара на питања чији су одговори непосредно дати у тексту.	Чита краћи текст и показује разумевање целине, редоследа догађаја, узрока или значења из контекста.
Писање	Пише своје име, преписује или самостално записује неколико познатих речи.	Пише 3-5 једноставних повезаних реченица о познатој теми.	Пише краћи повезан текст – опис, поруку или кратко лично искуство.
Самосталност у употреби језика	Углавном зависи од геста, слике, модела или језика посредника/средине.	Српски језик користи у познатим ситуацијама, уз повремену подршку.	Српски језик користи самостално и у ситуацијама које нису унапред увежбане.

Показатељ	Још не	Уз подршку	Самостално	Следећи корак
Разуме налог са више корака		✓		Постепено смањивати подршку – најпре задржати исти тип налога, али изостављати показивање, слику или понављање; затим постепено повећавати број корака или мењати редослед налога.
Одговара на неувезбана питања		✓		Подстицати развијање одговора – додатним питањима („Зашто?“, „Шта се онда догодило?“, „Можеш ли да кажеш још нешто?“) помоћи ученику да од речи или кратке реченице постепено пређе на повезанији исказ.
Самостално започиње разговор	✓			Понудити комуникативни ослонац – модел питања, почетак реченице или кратку ситуацију у којој ученик треба нешто да пита, затражи или објасни; затим постепено укидати модел.
Чита кратак текст са разумевањем		✓		Задржати кратак текст са познатом лексиком и постепено смањивати помоћ у разумевању.
Пише кратку поруку		✓		Од језичких модела и понуђених речи постепено прелазити ка самосталном формулисању једне или више реченица.

КРАТКА МАТРИЦА ЗА ПРАЋЕЊЕ НАПРЕДОВАЊА УЧЕНИКА

Ученик	Разумевање	Говор/одговор	Интеракција	Читање	Писање	Кратка белешка
Ана Јовановић	✓	△	○	△	△	
Марко Вукотић	✓	✓	△	✓	△	
...						

Пример легенде:

○ - још не

△ - уз подршку

✓ - самостално

↑ - уочен напредак у односу на преходни период (недеља, месец...)

→ - без значајне промене

↓ - пад у постигнућу

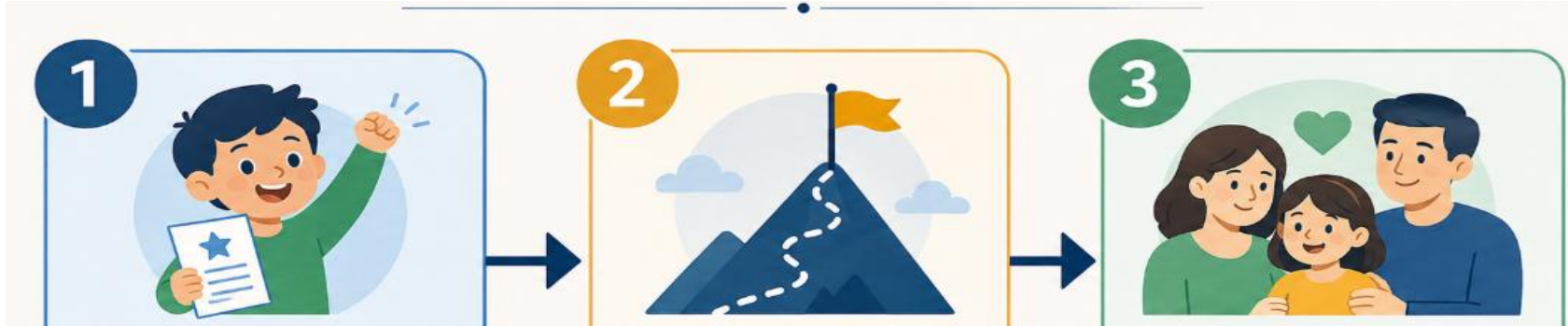
СЛЕДЕЋИ КОРАК

Једном месечно или после одређене наставне целине погледати матрицу и за сваког ученика издвојити кратка запажања у вези са следећим питањима:

- ✓ Шта је ученик/ученица сада у стању да уради?
- ✓ Шта је следећи корак?
- ✓ У чему му/јој је још потребна подршка?

ДАВАЊЕ ПОВРАТНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ РОДИТЕЉИМА

Формула од три корака

1. Шта дете сада може → Конкретан пример постигнућа.
2. Шта је следећи корак → Један реалан циљ даљег напредовања.
3. Како породица може да подржи → Једна или две конкретне, оствариве активности.

Пример: „Ана сада самостално разуме једноставне налоге и кратко одговара на питања. Следећи корак је да свој одговор прошири и образложи. Код куће можете да је подстакнете да вам на српском језику исприча један догађај из школе (отпева песму коју смо учили, састав који је написала и сл.). Немојте је одмах исправљати уколико приметите да грешу у изговору.“

Оцене „добар је“, „одлична је“, „мора још да ради“... **нису повратне информације!**

ЈЕДАН ЈЕЗИК – РАЗЛИЧИТО МЕСТО И ЗНАЧЕЊЕ

- Језик баке и деке.
- Језик породице.
- Језик летњих боравака у Србији.
- Језик пријатеља, песама, породичних прича или заједнице.
- Један од више језика које доживљавају као своје.

Задатак наставе није да ученику одреди идентитет, већ да му омогући да гради и оснажује сопствену везу са српским језиком и културом.

ЈАЧАЊЕ ЈЕЗИЧКОГ И КУЛТУРНОГ ИДЕНТИТЕТА

- С ким говорим српски?
- Када ми је српски важан?
- За шта га користим?
- Шта ме преко њега повезује са другим људима, местима и искуствима?

Језик постаје део идентитета када ученик у њему препознаје нешто што је повезано са његовим животом, односима, искуствима и осећајем припадања.

**СМИСЛЕНА НАСТАВА → МОТИВАЦИЈА → РЕДОВНО УЧЕШЋЕ И УПОТРЕБА
ЈЕЗИКА → КОНТИНУИТЕТ → ЈАЧАЊЕ ЈЕЗИЧКОГ И КУЛТУРНОГ
ИДЕНТИТЕТА → ОЧУВАЊЕ ЈЕЗИКА**

